

хворими, утримання в будинках престарілих, доставку продуктів харчування додому. Вітчизняний прожитковий мінімум не передбачає оплати послуг ні медицини, ні освіти, адже відповідно до законодавства вони безкоштовні.

1. Верховна Рада України, Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 №2017-III. – [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2017-14> (Дата звернення 15 травня 2016р.) 2. Верховна Рада України, Постанова «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення» від 14 квітня 2000 р. №656 – [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/656-2000-n> (Дата звернення 16 травня 2016р.). 3. Дубровін С. Споживчий кошик – що дірка від бублика. / С.Дубровін // Віче. – 2011. – №19 – [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2747> (Дата звернення 20 березня 2016р.) 4. Зануда А. «Дієта «споживчий кошик українця» / А.Зануда // BBC Україна, 2011. – [Ел. ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/mobile/business/2011/12/111229_ukraine_consumers_basket_az.shtml (Дата звернення 20 березня 2016р.)

Пришляк Наталія

Науковий керівник – к.е.н., доц. І.І. Яремко

ІНСТРУМЕНТИ ТА МЕХАНІЗМИ ВИРОБЛЕННЯ Й ВПРОВАДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Демократична і правова держава не може існувати без розвиненого громадянського суспільства. Особливість їх взаємодії за демократичного політичного режиму полягає в тому, що громадянське суспільство підпорядковує собі державу і контролює її діяльність. Зв'язок громадянського суспільства з державою, його вплив на неї ґрунтується передусім на принципах демократії. Вихідним із них є принцип народного суверенітету, який проголошує народ носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в суспільстві. А це означає, що влада держави і її суверенітет похідні від суверенітету народу, що громадянське суспільство створює державу для задоволення власних потреб, а не заради неї самої, що держава не повинна вивищуватися над суспільством і покликана слугувати йому.

Для України взаємодія влади та бізнесу на сьогодні є однією з основних умов здійснення ефективного управління, оскільки це саме та проблема, яка перебуває, з одного боку, у площині публічної політики, з іншого – набуває особливої важливості для України на її шляху інтеграції до ЄС. У Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», окремо зазначається про необхідність синергії зусиль органів влади, бізнесу та громадянського суспільства для просування України у світі. При цьому головною передумовою реалізації Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності. Відповідальність влади – провести реформи, забезпечити баланс інтересів між громадянським суспільством, державою і бізнесом, просто прозоро та якісно працювати за новими підходами, гарантувати дотримання прав людини. Відповідальність бізнесу – підтримувати й розвивати бізнес-середовище, державу та громадянське суспільство, сумлінно сплачувати податки, здійснювати ефективні інвестиції в економіку держави, дотримуватися принципів чесної праці та конкуренції. Відповідальність громадянського суспільства – контролювати владу, жити відповідно до принципів гідності та неухильно додержуватися Конституції і законів України.

Оскільки бізнес є активним актором не лише соціально-економічних, але й політичних процесів в країні, його взаємодія з владою має принципове значення як для проведення реформ у різних сферах суспільного життя, так і для вироблення публічної політики. Однак на сьогодні в Україні говорити про завершення формування дієвої інституційної системи, здатної забезпечувати ефективну взаємодію влади та бізнесу, в основі якої знаходяться чітко встановлені правила та норми їх саморегуляції, поки що зарано. Це пов'язано з цілим комплексом невирішених проблем, основними з яких є наступні:

1. Недосконалість механізмів комунікації влади з бізнесом щодо визначення основних пріоритетів розвитку країни у політичній та соціально-економічній сферах. Зазначений діалог в основному є ситуативним та активізується виключно як відповідь на внутрішні або зовнішні виклики (так, у 2018 році Рада бізнес-омбудсмена отримала 1792 скарги від підприємців, більшість скарг подали українські компанії (85%), переважно представники малого та середнього бізнесу (73%). Показово, що наприкінці 2018 року рівень виконання рекомендацій Ради бізнес-омбудсмена органам державної влади становив всього 41% – тобто відповідний державний орган виконував кожен другу пораду щодо системних проблем бізнесу).

2. Позиціонування влади як головної, домінуючої, а не рівноправної сторони у взаємодіях з бізнесом, яка нав'язує свої «правила гри» (за результатами опитування, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг» у березні 2019 року, майже дві третини респондентів були схильні вважати, що держава заважає діяльності малого та середнього бізнесу в Україні. Лише 7% думають, що органи влади сприяють розвитку підприємництва, і 14% – що вони наразі не втручаються у діяльність підприємців).

3. Збереження системи диференційованого ставлення органів публічної влади до бізнесу, в основі якої знаходяться механізми прямої (персоніфікованої) взаємодії та надання преференцій окремим бізнес-структурам (перш за все, наближених до політичних сил, представлених у Верховній Раді тощо).

4. Низький рівень соціальної відповідальності бізнесу, його рентоорієнтована поведінка та намагання інтегруватися безпосередньо у владу (в основному це стосується тих великих підприємців, які використовують політичну діяльність для розширення власного бізнесу – так званих олігархів. Як наслідок, рівень довіри до олігархів з боку громадян є вкрай низьким – всього 8%, у той час як дрібним та середнім підприємцям довіряють 63% та 60% громадян відповідно). Інтегруючи своїх представників у владу, бізнес отримує преференції у процесах вироблення політики та задовольняє передусім не суспільні, а корпоративні інтереси, часто взагалі підмінюючи поняття.

5. Високий рівень корупції, передусім у політичній сфері, що призводить до домінування різноманітних неформальних практик, які фактично витісняють на периферію політико-управлінських процесів формальні інститути, діяльність яких пов'язана з міжсекторальними взаємодіями.

В умовах подальшого розвитку України як демократичної, соціальної, правової держави особливої актуальності набувають питання необхідності удосконалення існуючих та створення нових інституціональних основ участі громадськості у виробленні публічної політики та прийнятті управлінських рішень. Налагодження результативної взаємодії громадськості з органами державної влади та місцевого самоврядування у формуванні й реалізації публічної політики є одним з ключових завдань Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 26.02.2016 р. № 68. Пріоритетними напрямками удосконалення взаємодії органів публічної влади і громадськості[2] у виробленні й реалізації публічної політики в Україні мають бути:

- запровадження стандартів та ефективних процедур участі громадськості у виробленні й реалізації публічної політики. Для цього було б доцільно розглянути і прийняти як закони України ряд вже зареєстрованих у Верховній Раді України упродовж 2015-2018 рр. законопроектів, зокрема: “Про громадські слухання”, “Про публічні консультації”, “Про місцеві ініціативи”, “Про публічний контроль”, “Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання”.
- активізація участі громадськості у виробленні й реалізації публічної політики на місцевому рівні. Для цього необхідно прийняти Закони України “Про місцевий референдум”, “Про бюджет участі” (громадський бюджет) ”;
- модернізація процедур подання та розгляду електронних петицій, проведення електронних консультацій спрямованих на розвиток електронної участі громадян у виробленні публічної політики.
- розроблення Типового положення про систему місцевих електронних петицій, яке має чітко визначити порядок розгляду електронних петицій та звітності органу місцевого самоврядування за їх виконання;
- забезпечення обізнаності громадян про міжнародні і європейські стандарти участі громадськості у виробленні публічної політики та переваги чи проблеми щодо їх дотримання (підготовка інформаційно-просвітницьких матеріалів, їх розміщення у друкованих ЗМІ та у передачах теле-радіоорганізацій, на офіційних веб-сайтах у спеціально створеній рубриці “Громадська участь”[4];
- запровадження системи підвищення кваліфікації працівників органів публічної влади з питань відкритого урядування та електронної участі, з метою формування теоретичних знань щодо основних принципів відкритого урядування, моделей та інструментарію електронної участі, а також набуття ними практичних навичок залучення громадськості до участі у виробленні публічної політики за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, підтримання зворотного зв'язку із громадянами, реагування на електронні звернення.

Реалізація зазначених напрямів уможливить підвищення ефективності взаємодії органів публічної влади і громадськості у виробленні й реалізації публічної політики, сприятиме активізації громадськості у управлінні публічними справами. Це стане надійною основою подальшого розвитку України як демократичної, правової і соціальної держави.

1. Публічна політика в процесах модернізації державного управління України : наук. розробка / авт. кол. : С. О. Телешун, І. В. Рейтерович, С. В. Ситник та ін. – К. : НАДУ, 2015. – 48 с. 2. Указ Президента України №68/2016 Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. – Режим доступу : <https://www.president.gov.ua/documents/682016-19805> 3. Шатилов А. Б. GR для ефективного бізнесу / А. Б. Шатилов, А. С. Никитин. – М. : ФОРУМ, 2011. – 160 с. 4. Якубовський О. П. Державна влада і громадянське суспільство: система взаємодії : монографія / О. П. Якубовський, Т. О. Бутирська. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2004. – 196 с.